

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/67375> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Özoglu, M.

Title: No man's land: gender and sexuality in erotic narratives of the Late Ottoman Empire

Issue Date: 2018-12-05

Samenvatting

De opkomst van Ottomaans Turkse populaire erotische verhalen viel samen met de invoering van de Tweede Grondwet in 1908. Dit soort verhalen werden gepubliceerd tijdens de twee decennia die volgden, totdat, in de vroege Republiek Turkije, publicatie verboden werd op grond van schending van publieke moraal. Na dit verbod volgde ook nog de alfabethervorming van 1928 waardoor de verhalen niet langer toegankelijk waren voor mensen zonder kennis van Ottomaans Turks. Het eindresultaat is dat populaire erotisch verhalen van de late Ottomaanse periode vaak over het hoofd werden gezien en dat tot op de dag van vandaag nog steeds gebeurt. Deze dissertatie bestudeert een aantal van deze Ottomaans Turkse populaire erotische verhalen in detail, en biedt inzicht in nieuwe discoursen over gender en seksualiteit die opkwamen in het Ottomaanse Rijk van de twintigste eeuw. Deze dissertatie schijnt niet alleen een licht op de discoursen over gender en seksualiteit waarin de overgang van seksuele gebruiken naar de constructie van seksuele identiteit plaats vond, maar heeft ook als doel om te laten zien hoe de politieke overgang naar moderniteit en natiestaat in het Ottomaanse Rijk zich verhoudt tot deze nieuwe discoursen. De populaire erotische verhalen waar in deze dissertatie naar wordt gekeken vormen de basis voor een allegorische interpretatie van sociale, culturele, en politieke angsten in het Ottomaanse Rijk aan het begin van de twintigste eeuw. Deze dissertatie onderzoekt het verband tussen sociale veranderingen en populaire erotische verhalen.

Het is belangrijk om te benadrukken dat populaire erotische verhalen niet simpelweg een weerspiegeling vormen van historische en sociale

ontwikkelingen in de late Ottomaanse samenleving. Deze dissertatie behandelt deze verhalen als culturele producties die weergeven hoe deze ontwikkelingen toentertijd ontvangen werden en weerklank vonden in fictie. De historische context waarin deze verhalen werden geproduceerd speelt zo een belangrijke rol in hun analyse. De interpretatie van deze verhalen met verwijzing naar de historische context geeft ons een nieuwe invalshoek om problematiek in het Ottomaanse Rijk van de twintigste eeuw te benaderen. De analyses van deze erotische verhalen spelen zo een belangrijke rol in het herzien van het collectieve geheugen van het Ottomaanse Rijk. Hoofdstuk Een is daarom een inleidend hoofdstuk dat de historisch en cultureel specifieke ervaring met moderniteit in het Ottomaanse Rijk belicht. Het hoofdstuk behandelt drie belangrijke gebieden: onderwijs, de pers, en stedelijke ontwikkelingen in Istanbul gedurende de periode in de twintigste eeuw waarin populaire erotische literatuur opkwam. Dit hoofdstuk legt het grondwerk voor verdere discussies in de volgende hoofdstukken.

Hoofdstuk Twee kijkt naar twee verhalen, *Kesik Bıyık* en *Zifaf Gecesi: Bir Harem Ağasının Muâşakası*, die beiden tijdens oorlogsjaren werden gepubliceerd. Dit hoofdstuk laat zien in hoeverre het verlies van keizerlijke macht en pogingen tot modernisatie in het Ottomaanse Rijk allegorisch weergegeven werden als het verlies van hegemoniale mannelijkheid. Dit verband wordt zichtbaar door middel van allegorische interpretatie – en door het toepassen van psychoanalytische literaire kritiek. Beide verhalen verbeelden castratieangst in verhouding tot sociaal-politieke angsten in het Ottomaanse Rijk door middel van symbolische en letterlijke castratie. *Kesik Bıyık* verkent onzekerheid in Ottomaans hegemoniale mannelijkheid via het trimmen van een snor waarmee wordt gesuggereerd dat het Ottomaanse Rijk het Westen nabootste in modernisering. *Zifaf Gecesi: Bir Harem Ağasının Muâşakası*, daarentegen, verhaalt een poging om

mannelijkheid te bereiken door middel van een kunstmatige penis die uit Europe is ingevoerd. De manier waarop een eunuch probeert te compenseren voor liminale mannelijkheid is vergelijkbaar met de manier waarop het Ottomaanse Rijk worstelde om keizerlijke macht te herstellen via modernisering. Op deze manier leggen beide verhalen een verband tussen de politieke situatie in het Ottomaanse Rijk aan het begin van de twintigste eeuw en het vraagstuk omtrent mannelijkheid.

Hoofdstuk Drie richt zich op twee ontwikkelingsverhalen, *Anahtar Deliğinde* en *Kaymak Tabağı*, en maakt daarbij gebruik van psychoanalytische literaire kritiek met betrekking tot elementen van het Oedipus complex in deze verhalen. Beide verhalen vertellen de seksuele ontwikkelingen van de hoofdpersonen, die beiden stiekem observeren hoe anderen seks hebben. Het kijken naar anderen verandert echter in het kijken naar henzelf in de voortgang van hun persoonlijke groei. Het verhaal *Anahtar Deliğinde* vormt een spiegel waarin zichtbaar wordt hoe de hoofdpersoon met terugwerkende kracht zijn psychoseksuele ontwikkeling weergeeft, terwijl de vertelling zelf verandert in een spiegelstadium zoals Lacan dat beschreef. Daarnaast vertelt *Kaymak Tabağı* verhalen over rivaliteit in de zin van het Elektra complex. De jonge vrouwelijke hoofdpersoon beschrijft haar seksuele ontwikkeling die uiteindelijk beperkt wordt tot haar huwelijk. Terwijl dit hoofdstuk de psychoseksuele ontwikkelingen van beide jongvolwassen hoofdpersonen bespreekt, vergelijkt dit hoofdstuk ook het concept van jongvolwassenheid met de late Ottomaanse periode. De reden voor deze vergelijking is het overgangaspect van de late Ottomaanse periode dat voortkwam uit de modernisering van het Ottomaanse Rijk. In die zin kan jongvolwassenheid, een dynamische overgang van kinderjaren naar volwassenheid, gezien worden als een allegorie voor de late Ottomaanse periode in beide verhalen. Dit hoofdstuk bespreekt op deze manier hoe het

concept van jongvolwassenheid van toepassing is op de late Ottomaanse periode in de interpretatie van deze ontwikkelingsverhalen.

Hoofdstuk Vier beschouwt Mehmed Rauf's *Bir Zambağın Hikayesi*, een aanpassing van *Le Roman de Violette*. He hoofdstuk bespreekt eerst de veranderingen in seksuele gebruiken en de constructie van seksuele identiteit die plaats vonden in het Ottomaanse Rijk van de negentiende eeuw. Het doel van deze bespreking is om te laten zien in hoeverre moderne discoursen over gender en seksualiteit door waren gedrongen in de Ottomaanse samenleving. Door *Bir Zambağın Hikayesi* en *Le Roman de Violette* naast elkaar te plaatsen wordt duidelijk hoe Mehmed Rauf tijdens het proces waarin hij het originele verhaal aanpaste heen en weer bewoog tussen seksuele gebruiken en seksuele identiteiten als gevolg van veranderingen in de betekenis van seksuele gebruiken en de mate waarin moderne discoursen over gender en seksualiteit doorgedrongen waren in de Ottomaanse samenleving. Dit hoofdstuk kijkt ook kritisch naar de manier waarop de interpretatie van Mehmed Rauf bepaalde elementen van *Le Roman de Violette*, zoals homoseksualiteit en lesbianisme, veranderde of negeerde in een proces van culturele toe-eigening.

Tot slot, Ottomaans Turkse populaire erotische verhalen zijn betekenisvolle historische en culturele producties die inzicht bieden in de manier waarop het verval van het Ottomaanse Rijk en de overgang naar moderniteit de aanzet gaven voor sociale en politieke angsten in de late Ottomaanse samenleving. Deze dissertatie heeft daarom als doel om deze angsten bloot te leggen door middel van een nauwkeurige en grondige studie van deze verhalen. De opkomst van moderne discoursen over gender en seksualiteit in het Ottomaanse Rijk draagt in die zin bij aan meer dan alleen een bespreking van identiteitsvorming. Erotische verhalen geven door middel van deze discoursen een ongebruikelijk inzicht in het Ottomaanse Rijk van de twintigste eeuw. De kritische interpretatie van deze verhalen levert zo

uiteindelijk een nieuwe bijdrage aan het collectieve geheugen van het Ottomaanse Rijk.